

Sektörlerdeki Güncel Gelişmeler

İktisadi Araştırmalar Bölümü
2018 - 10

İÇİNDEKİLER

Enerji	3
İnşaat ve Konut	5
Otomotiv	7
Demir Çelik	9
Lojistik	11
Tekstil, Hazır Giyim ve Deri	13
Perakende	15
Beyaz Eşya	17
Turizm	19

RAKAMLARLA ENERJİ SEKTÖRÜ (EYLÜL 2018)

Kurulu Güç	Aylık	Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Elektrik Kurulu Gücü (MW)	87.948	Elektrik Üretimi (GWh)	25.075	227.484
<i>yıllık değişim</i>	% 7,7	<i>yıllık % değişim</i>	% 2,5	% 2,3
Kurulu Gücün Kaynaklara Göre Dağılımı		Üretimin Kaynaklara Göre Dağılımı		
<i>Hidroelektrik</i>	% 32,0	<i>Hidroelektrik*</i>	% 15,1	% 21,7
<i>Doğalgaz + LNG</i>	% 25,8	<i>Doğalgaz + LNG</i>	% 36,2	% 31,0
<i>Yerli Kömür</i>	% 11,6	<i>Yerli Kömür</i>	% 16,6	% 16,7
<i>İthal Kömür</i>	% 10,0	<i>İthal Kömür</i>	% 21,7	% 20,4
<i>Rüzgar</i>	% 7,8	<i>Rüzgar*</i>	% 7,0	% 6,6
<i>Güneş</i>	% 5,5	<i>Güneş*</i>	% 0,0	% 0,0
<i>Jeotermal</i>	% 1,4	<i>Jeotermal</i>	% 2,2	% 2,2
<i>Petrol Yakıtları</i>	% 0,3	<i>Petrol Yakıtları</i>	% 0,6	% 0,5
<i>Diğer</i>	% 5,7	<i>Diğer</i>	% 0,7	% 0,8
Temel Göstergeler ⁽²⁾		Enerji Piyasası ⁽³⁾		
İşyeri Sayısı (adet)	13.729	Piyasa Fiyatı (TL/MWh)	322,5	-
<i>Toplam İçindeki Pay</i>	% 0,7	<i>yıllık % değişim⁽⁴⁾</i>	% 91,8	% 103,9
Sigortalı Çalışan Sayısı (kişi)	101.843	Serbest Tüketici Sayaç Sayısı (bin adet)	205	-
<i>Toplam İçindeki Pay</i>	% 0,7	<i>yıllık % değişim</i>	-% 95,6	-
Ortalama Günlük Ücret (TL)	155,0			
<i>Sektör Sıralaması</i>	23/88			

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamana kapsamaktadır.

Kaynak: TEİAŞ, EPIAŞ, SGK

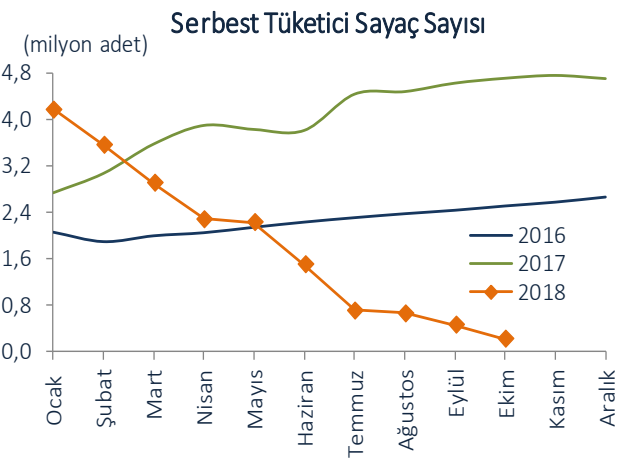
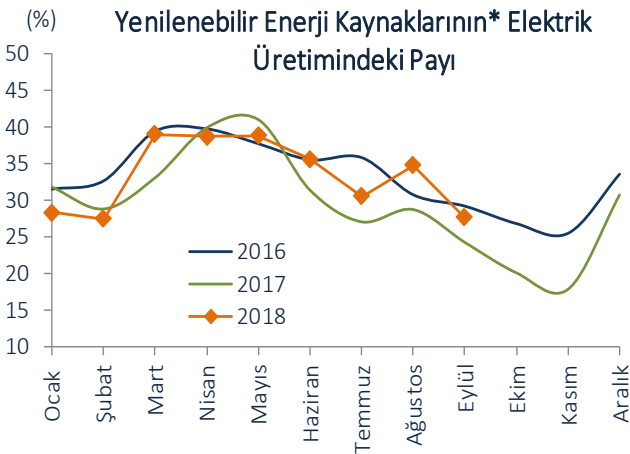
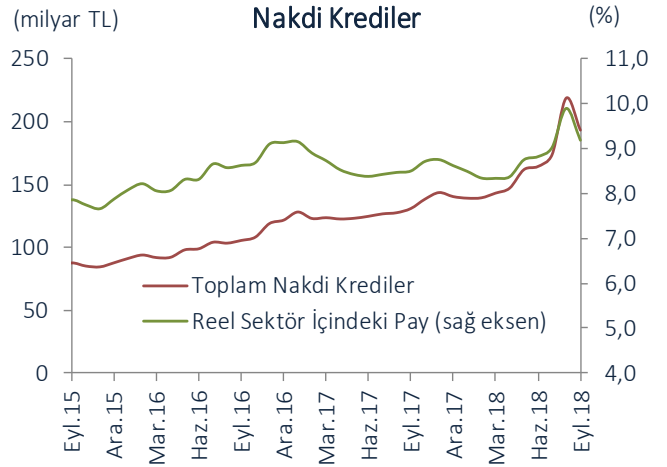
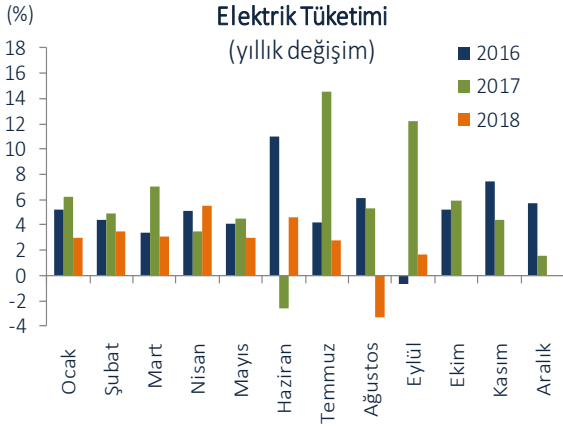
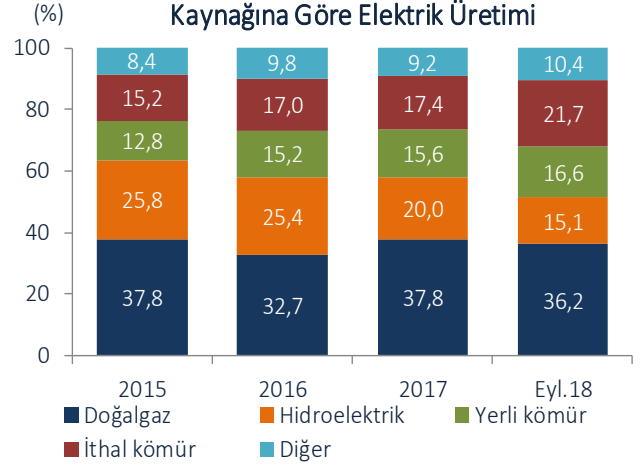
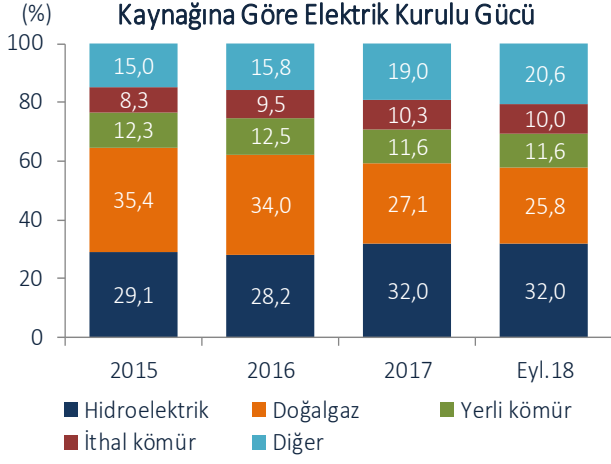
(2) Ağustos 2018 verisidir. (3) Ekim 2018 verisidir. (4) Kümülatif veri, ilgili aya ait fiyat endeksinin yılsonuna göre değişimini göstermektedir.

(*) Lisanssız elektrik üretimi hariçtir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Eylül ayında elektrik üretimi, çalışılan gün sayısının fazla olmasına bağlı olarak yıllık bazda %2,5 oranında artarak 25.075 GWh düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde, doğalgaz çevrim santrallerinde de aktivite ivme kazandı.
- EPDK kurulu güce 1.543 MW'lık katkı sağlayacak 17 projeye Eylül ayı içerisinde lisans verdi. Kurulu güce katkı bakımından Çayırhan Termik Santrali (800 MW) ve Çetin Barajı (517 MW) ilk iki sırada yer alırken, bu dönemde lisans alan tesislerde biyogaz çevrim santrallerinin öne çıktığı görüldü.
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, YEKA kapsamında yer alan "Güneş Enerjisi Santrali-2" ihalesinin detaylarını yayımladı. Şanlıurfa-Viranşehir'de 500 MW; Niğde-Bor'da 300 MW ve Hatay-Erzin'de 200 MW'lık GES projelerinin ihaleye çıkılacağı YEKA sahalarının kullanım hakkının 30 yıl olacağı belirtilirken; ihalenin 6,5 cent/KWh fiyatı üzerinden eksiltme yöntemiyle gerçekleştirileceği ve 15 yıl boyunca alım garantisi verileceği ifade edildi.
- Döviz kurlarında yaşanan dalgalanma nedeniyle elektrik ve doğalgazda dinamik fiyatlandırma modeline geçilen enerji piyasasında fiyat gelişmeleri yakından takip ediliyor. Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak Enflasyonla Topyekün Mücadele Programı kapsamında yaptığı konuşmada elektrik ve doğalgazda 2018 sonuna kadar zam yapılmayacağını belirtti. Ayrıca, Ekim ayında Türk lirasının dolar karşısında güçlenme eğilimi sergilemesi de maliyet yönlü baskıları hafifleten bir faktör olarak ön plana çıktı. BOTAŞ 1 Kasım'dan itibaren elektrik üreticilerine satılan doğalgaza %8,8'lik indirim yapıldığını açıkladı. Öte yandan, konut ve sanayi tarifelerinde herhangi bir değişikliğe gidilmedi.
- EPDK elektrik üreticileri ile büyük ölçekli tüketicileri yakından ilgilendiren yeni bir karara imza attı. Yapılan düzenlemeyle, elektriğini EPDK tarafından belirlenmiş tüketici tarifelerinden değil, üreticiden pazarlık yoluyla alan aboneler için belirlenen yıllık elektrik tüketim miktarı sınırı 50 milyon KWh'den 10 milyon KWh seviyesine çekildi. 2019 yılı başından itibaren Türkiye'deki yaklaşık 900 sanayi kuruluşu ile OSB'nin elektriği piyasadaki üreticilerden pazarlık yoluyla satın alacağı ve son kaynak tedariki kapsamında tüketilecek elektriğin toplam içerisindeki payının 10 puanlık artışla %27'ye ulaşacağı öngörülüyor.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: TEİAŞ, BDDK, EPDK, EPIAŞ

(* Hidroelektrik (Baraj ve Akarsu), Rüzgar, Jeotermal, Güneş ve Atıklar)

RAKAMLARLA İNŞAAT VE KONUT SEKTÖRÜ (EYLÜL 2018)

Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	İç Talep	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Yıllık Reel Büyüme ⁽²⁾	% 0,8	% 3,3	Ciro Endeksi ⁽³⁾ (yıllık % değişim)	% 13,6	% 33,8
GSYH içindeki Pay ⁽²⁾	% 8,3	% 8,1	<i>Bina</i>	% 9,8	% 24,9
<i>yıllık değişim (puan)</i>	-0,77	-0,34	<i>Bina Dışı</i>	% 25,0	% 58,6
Yapı Ruhsatı Sayısı ⁽²⁾ (adet)	212.527	349.985	Tüketici Güven Endeksi ⁽⁴⁾	57,3	-
<i>yıllık % değişim</i>	-% 48,7	-% 46,1	<i>Konut satın alma ihtimali</i>	% 4,8	-
Yapı Kullanım İzni Sayısı ⁽²⁾ (adet)	195.360	397.120	Konut Piyasası		
<i>yıllık % değişim</i>	% 0,8	% 1,9	Konut Satışları (adet)	127.327	1.002.391
Sigortalı Çalışan Sayısı ⁽³⁾ (kişi)	2.125.891	-	<i>yıllık % değişim</i>	-% 9	-% 2,7
<i>Toplam içindeki pay</i>	% 14,9	-	İpotekli Satışlar (adet)	11.330	256.283
Ortalama Günlük Ücret ⁽³⁾ (TL)	82,2	-	<i>yıllık % değişim</i>	-% 72	-% 29,4
<i>Sektör sıralaması</i>	72/88	-	Diğer Satışlar (adet)	115.997	746.108
Krediler			<i>yıllık % değişim</i>	% 16	% 11,8
Yurt İçi Krediler (milyar TL)	217,8	-	Konut Kredileri (milyar TL)	196,0	-
<i>yıllık % değişim</i>	% 23,9	-	<i>yıllık % değişim</i>	% 4,9	-
<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 10,4	-	Konut Fiyatları ⁽³⁾ (yıllık % değişim)	% 8,3	% 5,4
Yurt Dışı Krediler (milyar USD) ⁽³⁾	19,1	-	<i>İstanbul</i>	% 3,7	% 2,3
<i>yılbaşına göre % değişim</i>	% 16,3	-	<i>Ankara</i>	% 5,9	% 3,6
<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 16,7	-	<i>İzmir</i>	% 13,3	% 6,9
Takipteki Alacaklar Oranı	% 3,0	-	Yabancıların Gayrimenkul Yatırımları ⁽³⁾		
			<i>milyar USD</i>	0,5	3,1
			<i>yıllık % değişim</i>	-% 0,6	-% 4,7

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamana kapsamaktadır.

Kaynak: TCMB, TÜİK, BDDK, Ekonomi Bakanlığı, SGK

(2) 2018 2. çeyrek verisidir. (3) Ağustos 2018 (4) Ekim 2018 verisidir.

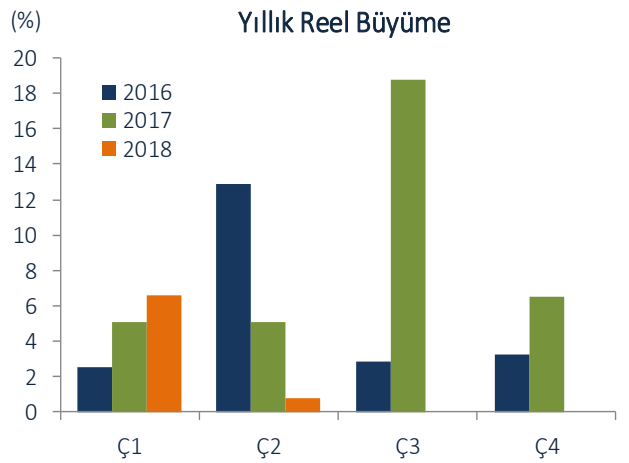
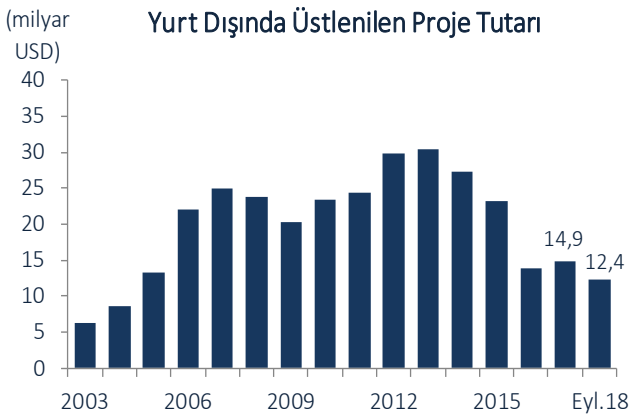
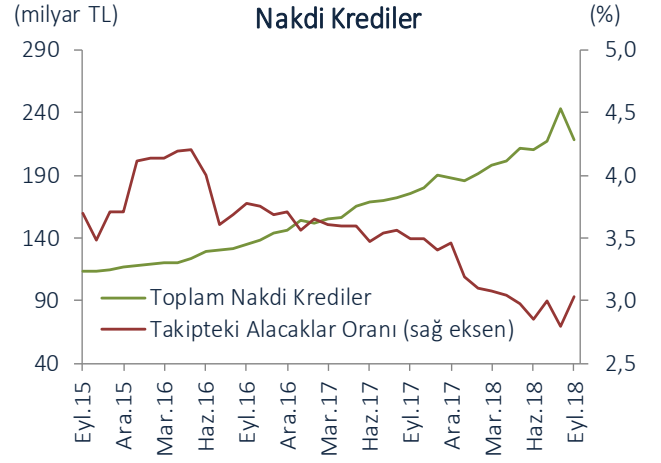
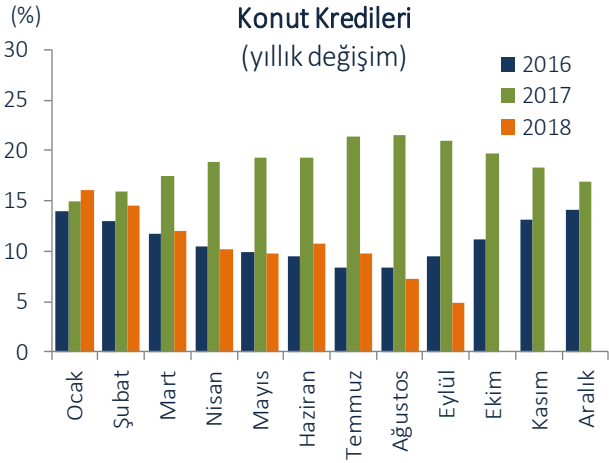
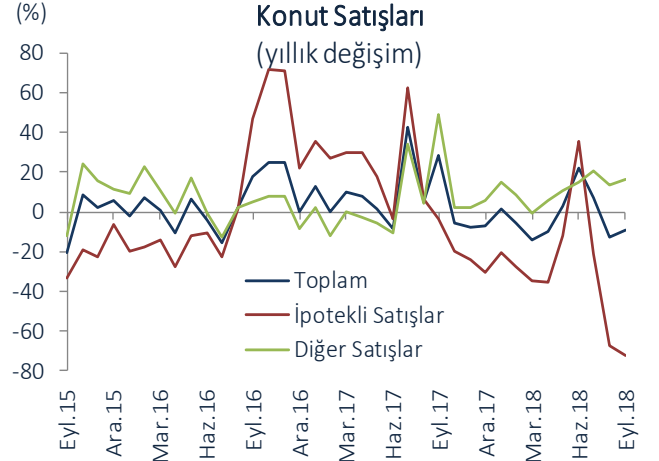
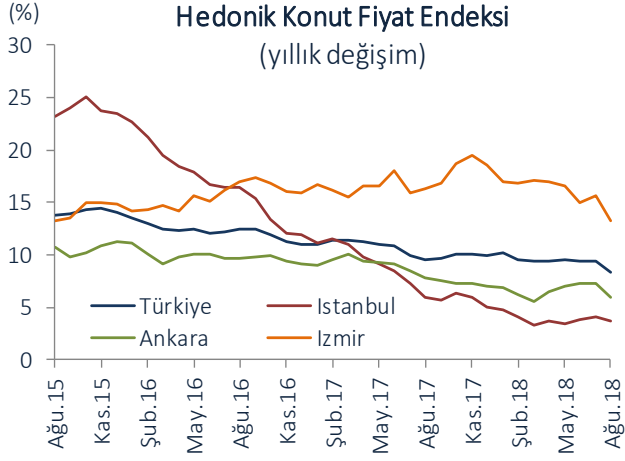
Not-1: Konut fiyatları hesaplamalarında, TCMB tarafından yayımlanan ve kalite etkisinden arındırılmış fiyat değişimlerini izlemek amacıyla hesaplanan Hedonik Konut Fiyat Endeksi (HKFE) kullanılmıştır. Fiyatlara ilişkin kümülatif veriler ilgili aydaki fiyat endeksinin yılsonuna göre değişimini göstermektedir.

Not-2: Güven endeksleri 0-200 arasında değer alabilmekte, endeksin 100'den büyük olması iyimserliği, 100'den küçük olması ise kötümserliği göstermektedir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Ağustos'ta bir önceki yılın aynı ayına göre %8,3 artış kaydeden konut fiyatları reel bazda düşüşünü sürdürdü. 2018 ortasına kadar konut fiyatlarının yükselmeye devam ettiği İzmir'de fiyatlar üzerindeki aşağı yönlü baskı Ağustos'ta hızlandı. Konut fiyatlarındaki düşüş trendine karşılık inşaat maliyetleri artmaya devam etti. Fiyatlar üzerindeki aşağı yönlü baskıya karşılık artan maliyetler, sektördeki kâr marjının daralmasına sebep oluyor.
- Türkiye genelinde konut satışları Eylül'de yıllık bazda %9 azaldı. Böylece yılın ilk 9 aylık döneminde konut satışları geçen yılın aynı dönemine göre %2,7 geriledi. Eylül ayında ipotekli satışlardaki düşüş derinleşirken; yeni talebin göstergesi olan ve mevcut stokların eritilmesi açısından önem taşıyan ilk satışlar yıllık bazda %14 azaldı.
- Öncü göstergeler de sektörün faaliyetlerindeki zayıf seyrin sürdüğüne işaret ediyor. Mevsim etkilerinden arındırılmış inşaat sektörü güven endeksi Ekim'de %2,3 ile sınırlı bir artış kaydetmiş olsa da, tüketici güveninde derinleşen güç kaybı önümüzdeki dönemde konut satın alma iştahına ilişkin olumsuz bir görünüm arz ediyor.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı yurt içinde konut satışlarını desteklemek amacıyla, Mayıs ayında yapılan düzenleme ile 31 Ekim'e kadar konut satışlarında %8'e indirilmiş olan KDV ile %3'e düşürülmüş olan tapu harcı oranlarının geçerlilik süresinin yıl sonuna kadar uzatıldığını açıkladı.
- Kamu ile iş yapan müteahhitlerin, ekonomik koşulları gerekçe göstererek sözleşmelerin fesih edilmesine yönelik son dönemde gündeme gelen taleplerine ilişkin düzenleme yapıldı. 31 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan düzenlemeye göre "Toplu Konut Kanunu kapsamında yapılacak sözleşmelerde yüklenici firmaların mali acz içinde bulunduğu gerekçesiyle sözleşmeyi fesih edebileceği" bildirildi. Bu kapsamda, nakdi gerçekleşme seviyesi ilk hak edişten %50'ye kadar olan işlerin ödemelerinde %5; %50-70 arasında olan işlerde %2 kesinti yapılacağı ifade edildi. Nakdi gerçekleşme seviyesi %70 ve üzeri olan işlerde ise herhangi bir kesinti olmayacağı (dolayısıyla bedelin tamamının ödeneceği) duyuruldu.

SEKTÖRE BAKIŞ

RAKAMLARLA OTOMOTİV SEKTÖRÜ (EYLÜL 2018)

Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Talep ⁽³⁾	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Üretim (adet)	132.931	1.167.020	Yerli Otomobil Satışları (adet)	5.673	126.695
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 1,0</i>	<i>-% 4,6</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 71,4</i>	<i>-% 23,0</i>
Otomobil Üretimi (adet)	86.395	769.464	İthal Otomobil Satışları (adet)	11.136	252.579
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 2,9</i>	<i>-% 8,3</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 78,0</i>	<i>-% 34,0</i>
Ticari Araç Üretimi (adet)	46.536	397.556	Yerli Hafif Ticari Araç Satışları (adet)	2.212	53.223
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 2,7</i>	<i>% 3,3</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 80,4</i>	<i>-% 39,5</i>
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	<i>-% 5,2</i>	<i>% 3,3</i>	İthal Hafif Ticari Araç Satışları (adet)	2.550	52.530
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	<i>% 82,3</i>	<i>% 84,9</i>	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 74,5</i>	<i>-% 37,5</i>
Sigortalı Çalışan Sayısı ⁽²⁾ (kişi)	204.059	-	Tüketici Güven Endeksi	57,3	-
<i>Toplam içindeki pay</i>	<i>% 1,4</i>	<i>-</i>	<i>Otomobil satın alma ihtimali</i>	<i>% 8,9</i>	<i>-</i>
Ortalama Günlük Ücret ⁽²⁾ (TL)	160,2	-	Krediler		
<i>Sektör sıralaması</i>	<i>20/88</i>	<i>-</i>	Yurt İçi Krediler (milyar TL)	26,3	-
Dış Ticaret			<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 46,5</i>	<i>-</i>
İhracat (adet)	116.643	983.032	<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	<i>% 1,3</i>	<i>-</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 21,7</i>	<i>-% 1,0</i>	Yurt Dışı Krediler ⁽²⁾ (milyar USD)	2,8	-
İhracat (milyar USD)	1,8	15,6	<i>yılbaşına göre % değişim</i>	<i>-% 11,5</i>	<i>-</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 26,7</i>	<i>% 11,4</i>	<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	<i>% 2,4</i>	<i>-</i>
İthalat (milyar USD)	0,5	8,2	Takipteki Alacaklar Oranı	% 0,9	-
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 54,5</i>	<i>-% 7,3</i>			

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

Kaynak: Datastream, TÜİK, BDDK, TCMB, SGK

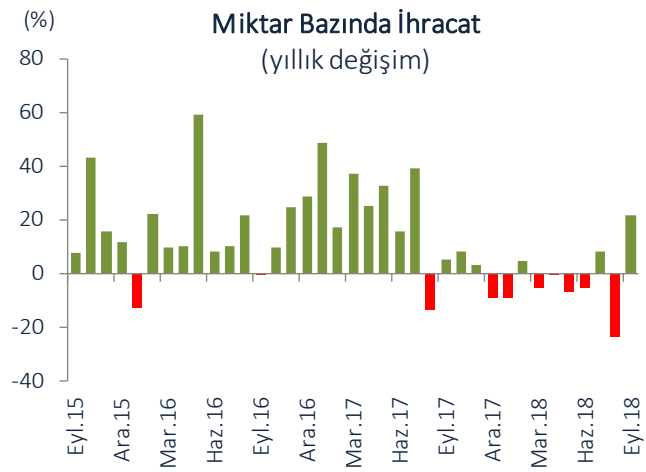
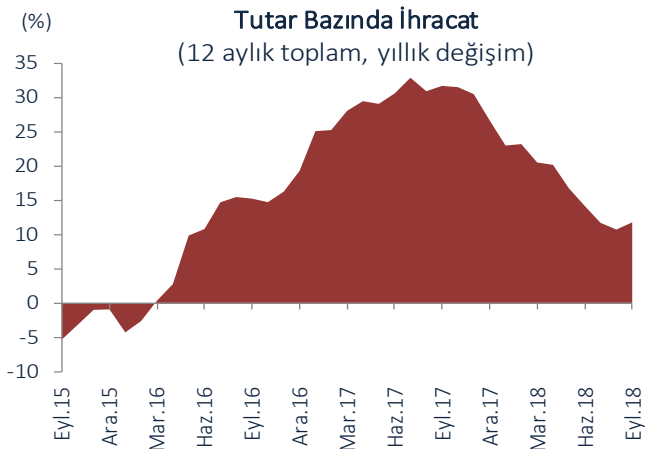
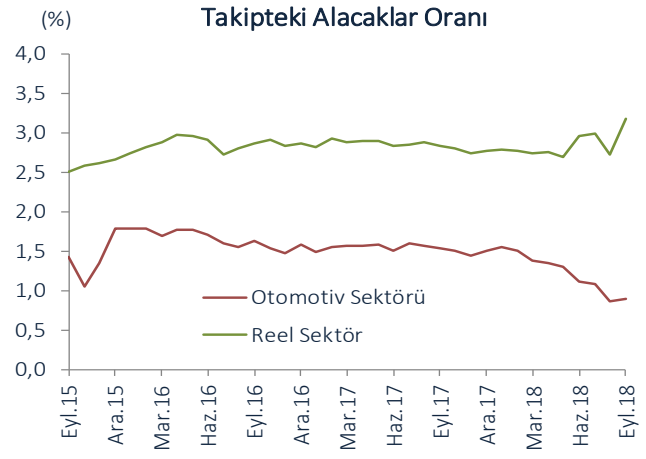
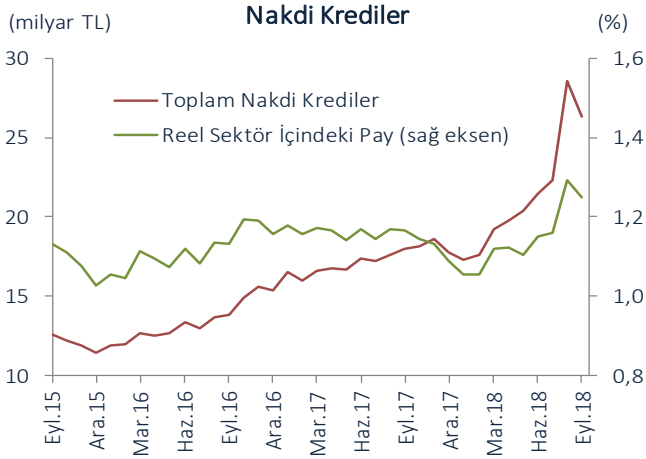
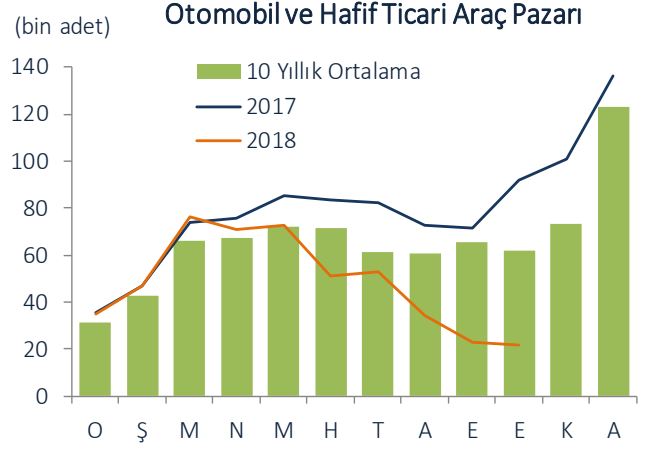
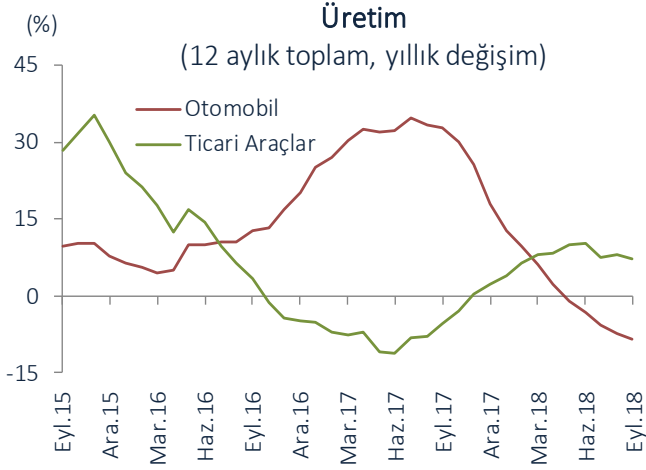
(2) Ağustos 2018 verisidir. (3) Ekim 2018 verisidir.

Not: Güven endeksleri 0-200 arasında değer alabilmekte, endeksin 100'den büyük olması iyimserliği, 100'den küçük olması ise kötümserliği göstermektedir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Otomotiv Sanayii Derneği (OSD) tarafından açıklanan verilere göre, otomotiv sektöründe üretim Eylül ayında yıllık bazda %1 oranında düşerek 133 bin adet düzeyinde gerçekleşti. Bu dönemde otomobil üretimi %2,9 gerilerken, ticari araçlarda üretim %2,7 arttı. Ocak-Eylül dönemi incelendiğinde eğilimin segmentler bazında ayrılmaya devam ettiği görülüyor. Yılın ilk 9 ayı itibarıyla otomobil üretimi %8,3 oranında daralırken, ticari araç segmentinde üretim %3,3 arttı. Gerek otomobil gerekse ticari araç pazarında yurt içinde önemli ölçüde yaşanan daralma sektörün üretimini olumsuz etkilerken, ticari segmentte Avrupa pazarının nispeten canlı seyrini sürdürmesi bu alanda üretim artışının pozitif seyretmesinde etkili oluyor. Nitekim, Avrupa otomobil pazarı Ocak-Eylül döneminde %2,3 oranında genişlerken, hafif ticari araç pazarında artış %3,4 düzeyinde gerçekleşti. 2018 yılının ilk 9 ayında Türkiye, binek araçlarda Avrupa pazarında sekizinci sırada yer alırken, hafif ticari segmentte altıncı sırada yer alıyor. Önümüzdeki dönemde Euro Alanı ekonomilerinde ekonomik aktivitenin bir miktar hız kaybetmesi beklenirken, bu durumun Türk otomotiv sektörü ihracatına bir miktar olumsuz yansıtacağı öngörülüyor.
- Sadece araç ihracatı olarak değerlendirildiğinde dâhi Türkiye'nin en fazla ihracat yapan sektörü konumunda olan otomotiv sektöründe adet bazında ihracat yılın ilk 9 ayında %1 oranında gerilemesine karşın tarihi yüksek seviyelerine yakın seyrediyor. İhracat pazarlarında talep koşullarının olumlu seyretmesi yurt içinde sıkıntılar yaşayan sektörün üretiminde daralmanın sınırlı gerçekleşmesine neden oluyor. Dolar ve euronun TL karşısında değer kazanması nedeniyle sektörün tutar bazında ihracatı yılın ilk 9 ayında %11,4 oranında arttı.
- Sektörde Mayıs ayına kadar tarihsel ortalamanın üzerinde gerçekleşen yurt içi satışlar, bu tarihten itibaren TL'de yaşanan değer kaybı ve üretici fiyatlarında yaşanan artışlar paralelinde yükselen araç fiyatları nedeniyle önemli ölçüde daraldı. Ayrıca, ekonomik aktivitede görülen yavaşlama gerek bireysel gerekse kurumsal talebi olumsuz etkilemeye devam ediyor. Fiyatlarda yaşanan artış nedeniyle gerileyen talebi yeniden canlandırmak adına araç satışlarında uygulanan ÖTV ve KDV oranlarında 1 Kasım itibarıyla indirimle gidildi. Yıl sonuna kadar uygulanacak olan düzenlemeyle, 1600 cc altındaki motor hacmine sahip ve ÖTV matrahı 70 bin TL altındaki otomobillere uygulanan %45 oranındaki ÖTV %30'a, 1600 cc altındaki motor hacmine sahip ve ÖTV matrahı 70 bin TL ile 120 bin TL aralığında olan otomobillere uygulanan %50 oranındaki ÖTV %35'e indirilirdi. Ayrıca ticari araçlara uygulanan KDV oranı %18'den %1'e düşürüldü. Otomotiv pazarında talebin genel olarak yüksek seyrettiği yılın son aylarında uygulanacak söz konusu indirimlerin satışları desteklemesi bekleniyor. Düzenleme öncesinde Otomotiv Distribütörleri Derneği'nin (ODD) tahminleri yurt içi satışların 2018 yılında 600 bin seviyesinde gerçekleşeceği yönündeyken, bu rakamın indirimlerle birlikte 650 bini aşacağı öngörülüyor. ODD, satışların 2019 yılında ise 450 bine gerileyerek 2003 yılından bu yana en düşük seviyeye ineceğini tahmin ediyor.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: Datastream, TÜİK, BDDK, TCMB

RAKAMLARLA DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜ (EYLÜL 2018)

Üretim ve Tüketim (milyon ton)	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Emtia Fiyatları ve Dış Ticaret	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Ham Çelik Üretimi	2,7	27,9	Demir Cevheri (USD/ton)	73,4	-
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 16,4</i>	<i>% 0,5</i>	<i>yıllık % değişim⁽⁴⁾</i>	<i>% 19,1</i>	<i>% 1,6</i>
Kütük Çelik Üretimi	1,8	18,6	Dış Ticaret ⁽⁵⁾		
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 17,5</i>	<i>-% 2,8</i>	İhracat (milyar USD)	1,7	12,9
Slab Çelik Üretimi	1,0	9,4	<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 71,4</i>	<i>% 29,7</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 5,4</i>	<i>% 5,7</i>	İthalat (milyar USD)	1,7	16,9
EAO Tabanlı Tesislerin Üretimi	2,0	19,4	<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 12,9</i>	<i>% 21,8</i>
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 2,9</i>	<i>% 1,4</i>	Ciro ⁽²⁾		
BOF Tabanlı Tesislerin Üretimi	0,8	8,6	Yurt içi (yıllık % değişim)	% 38,3	-
<i>yıllık % değişim</i>	<i>-% 12,4</i>	<i>-% 0,4</i>	Yurt dışı (yıllık % değişim)	% 105,3	-
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	<i>-% 2,0</i>	<i>% 5,0</i>	Krediler		
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 76,5	% 81,0	Yurt içi Krediler (milyar TL)	86,4	-
Çelik Tüketimi ⁽²⁾	2,4	23,1	<i>yıllık % değişim</i>	<i>% 45,0</i>	-
Uzun Çelik	1,1	10,9	Sektörel krediler içindeki pay	% 4,1	-
Yassı Çelik	1,3	12,2	Takipteki Alacaklar Oranı	% 2,3	-

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

(2) Ağustos 2018 verisidir. (3) Ekim 2018 verisidir.

(4) Kümülatif veri ilgili aya ait fiyatın yılsonuna göre değişimini göstermektedir.

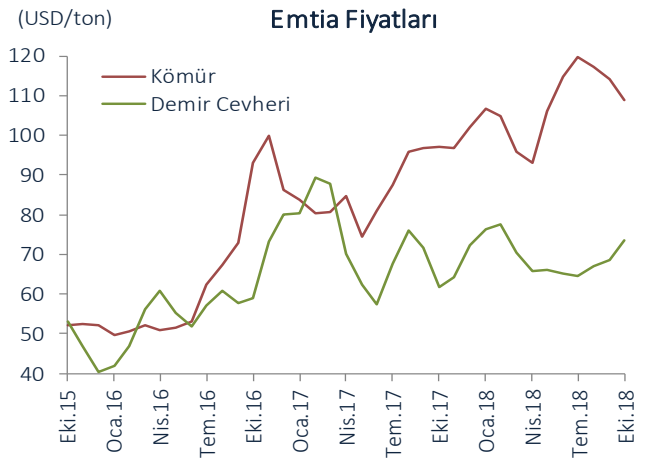
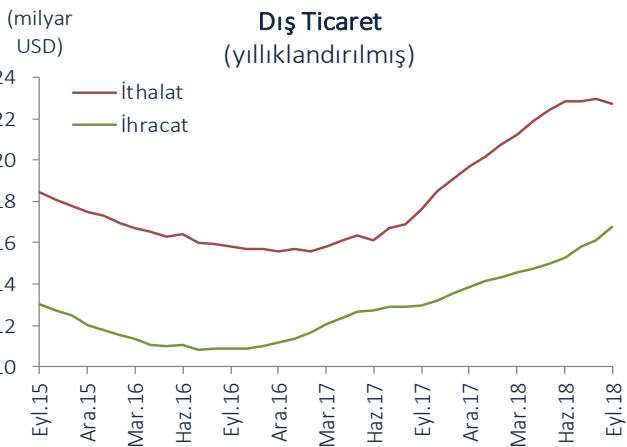
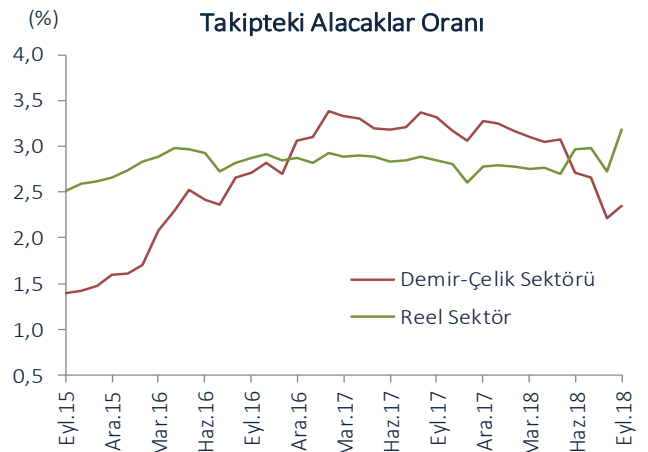
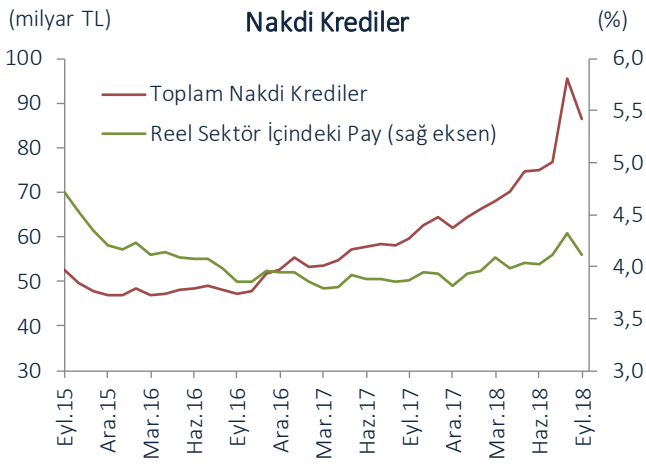
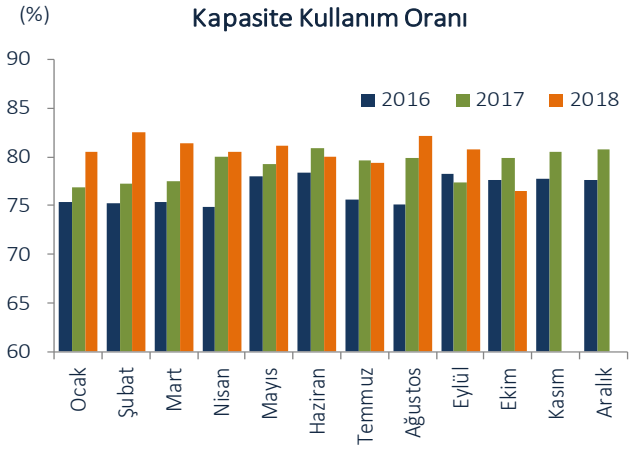
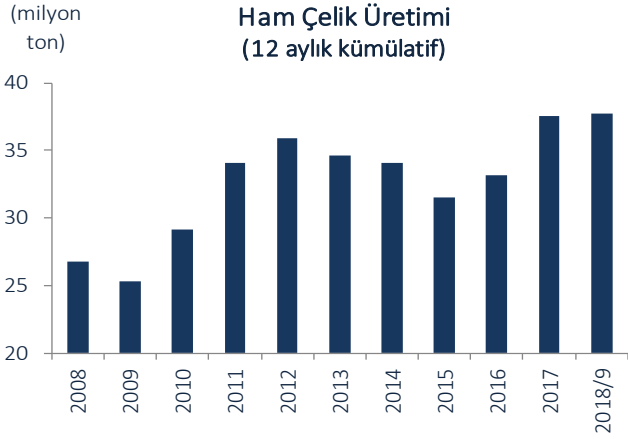
(5) HS 72/73 kodlu ürünleri içermektedir.

Kaynak: TÜİK, TCMB, Türkiye Çelik Üreticileri Demeği, Dünya Bankası

GÜNCEL GELİŞMELER

- İktisadi faaliyetteki yavaşlamanın gecikmeli etkileri demir çelik sektörünün performansına yansımaya başladı. Konut, otomobil ve beyaz eşya gibi dayanıklı tüketim mallarına yönelik zayıflayan talep iç pazarda çelik arzını sınırlayan faktörler olarak ön plana çıkıyor.
- Eylül ayında ham çelik üretimi yıllık bazda %16,4 oranında düşerek 2,7 milyon ton seviyesinde gerçekleşti. Ekim ayında da sektörün kapasite kullanım oranı aşağı yönlü hareketine devam ederek demir çelik sektöründeki yavaşlamanın sürdüğüne işaret etti.
- Demir çelik sektörü iç talepte yaşanan sorunları ihracat aracılığıyla aşmaya çalışıyor. Maliyet bakımından avantajlı konumda olan sektörün ihracatı Eylül ayında %71,4 oranında artarak 1,7 milyar dolar seviyesinde kaydedildi. İtalya, Belçika ve İspanya başta olmak üzere Avrupa kaynaklı talebin canlanması çelik ihracatını olumlu yönde etkiliyor. Öte yandan, son haftalarda ABD ile ikili ilişkilerde iyileşme kaydedilmesine karşılık bu durumun çelik ihracatının geleceği gibi ticari konuları henüz gündeme taşımadığı ve gümrük vergileri nedeniyle ülkeye ihracatın zayıf seyrettiği görülüyor. Yılın ilk dokuz aylık döneminde, ABD pazarına yönelik dış satışlar %23,2'lik düşüşle 762 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti.
- Üretimin büyük ölçüde dış pazarlardan temin edilen hurda metale bağlı olduğu Türk demir çelik sektöründe yavaşlayan aktivite ithalatın da gerilemesine neden oluyor. Eylül ayında Türkiye'nin demir çelik ithalatı bir önceki yılın aynı ayına göre %12,9 oranında azalarak 1,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti. Böylece, sektörün ithalatı Şubat 2017'den bu yana ilk kez yıllık bazda düştü.
- Kardemir Genel Müdürü Ercüment Ünal son dönemde Türkiye'de hız kazanan demiryolu yatırımlarının demir çelik sektörünü olumlu yönde etkilediğini belirtti. Ünal, 2019'un Nisan ayına kadar ray siparişlerinin bulunduğu dikkat çekerek, Kardemir'in tren tekeri fabrikasında deneme üretimine başladığını açıkladı.

SEKTÖRE BAKIŞ

RAKAMLARLA LOJİSTİK SEKTÖRÜ (EYLÜL 2018)

Karayolu Yük Taşımacılığı	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Yıllık % Değişim ⁽²⁾	Krediler	Aylık
Türk Araçları ile İhracat (sefer)				Tutar (milyon TL)	
Irak	44.577	332.929	-%6,2	Demiryolu Taşımacılığı	441
Suriye	10.362	84.331	-%21,7	Karayolu Yük Taşımacılığı	16.650
Almanya	8.512	72.081	%1,0	Denizyolu Taşımacılığı	16.350
Toplam	110.933	893.649	-%2,9	Havayolu Taşımacılığı	13.731
Türk Araçları ile İthalat (sefer)				Diğer Taşımacılık ve Depolama	40.812
Almanya	6.778	70.709	-%2,5	Yıllık % Değişim	
Irak	2.790	40.076	-%39,5	Demiryolu Taşımacılığı	-57,7
İtalya	4.983	43.617	-%6,5	Karayolu Yük Taşımacılığı	19,8
Toplam	29.294	313.841	-%5,6	Denizyolu Taşımacılığı	16,8
Denizyolu Taşımacılığı				Havayolu Taşımacılığı	101,7
Türk Gemileri ile İhracat (milyon ton)	1,3	11,5	%1,5	Diğer Taşımacılık ve Depolama	61,2
Türk Gemileri ile İthalat (milyon ton)	1,5	15,9	%0,9	Takipteki Alacaklar Oranı (%)	
Baltık Kuru Yük Endeksi	1.447	1.356	%31,7	Demiryolu Taşımacılığı	2,4
Havayolu Taşımacılığı				Karayolu Yük Taşımacılığı	2,4
Yolcu Sayısı (milyon)	20,8	163,8	%11,6	Denizyolu Taşımacılığı	5,4
Taşınan Yük miktarı (bin ton)	383	2.910	%10,2	Havayolu Taşımacılığı	0,1
				Diğer Taşımacılık ve Depolama	0,9

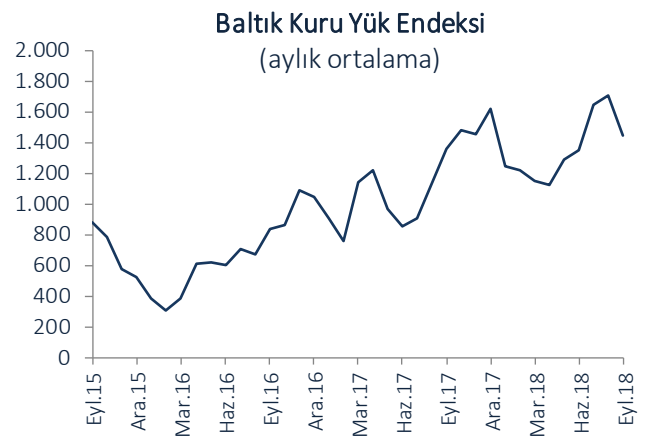
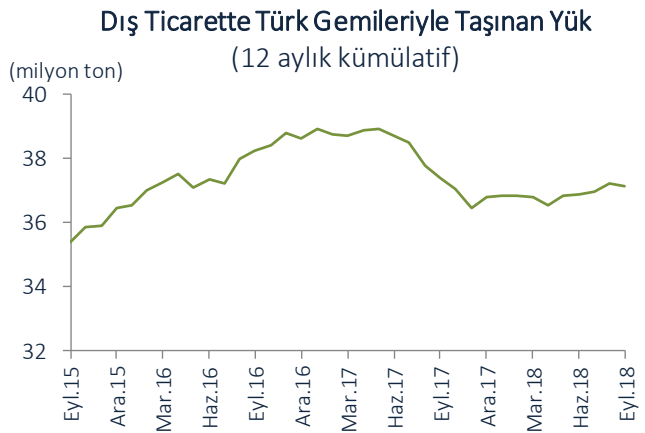
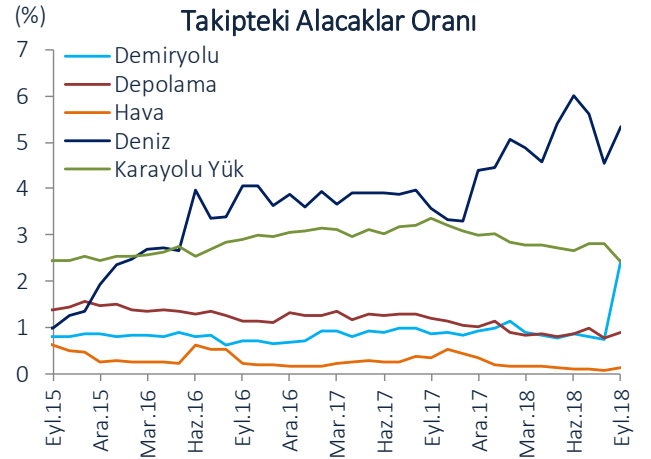
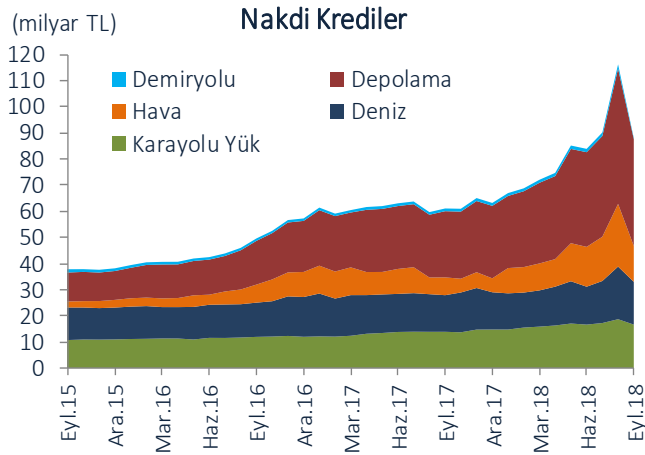
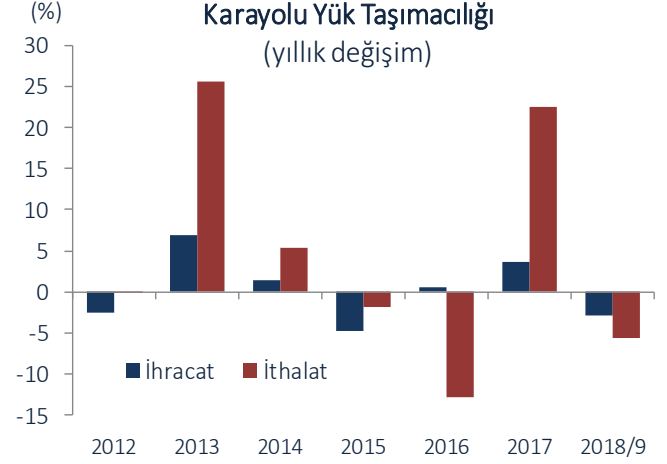
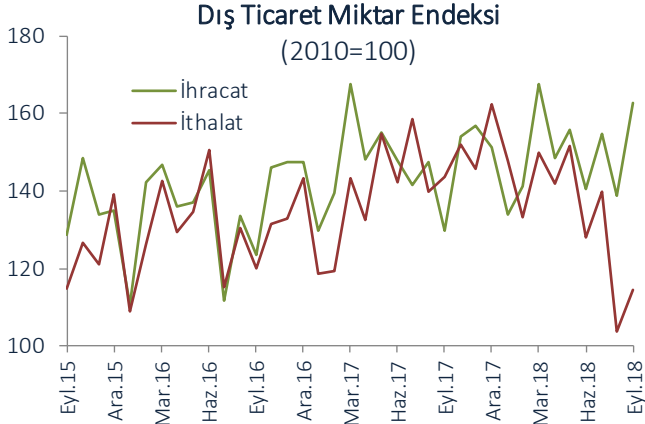
(1) Yılbaşımdan ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.
(2) Kümülatif değerdeki değişim.

Kaynak: UND, DHMI, Reuters, UDHB, BDDK

GÜNCEL GELİŞMELER

- İstanbul Havalimanı'nın ilk fazı 29 Ekim'de açıldı. İlk etabı yılda 90 milyon yolcu taşıma kapasitesine sahip olan havalimanının tüm etaplarının 2028 yılına kadar tamamlanması öngörülüyor. Tüm etaplar bittiğinde yolcu kapasitesinin 200 milyona çıkması beklenirken, havalimanında ilk etapta günde 5 iniş-kalkış planlanıyor. Yıl sonuna kadar taşınmanın tamamlanmasının ardından uçuş sayısının 2 bin iniş-kalkışa yükseleceği ifade ediliyor.
- Ekim ayında ihracatın rekor kırmasına karşın daralan ithalat talebi nakliyecileri zorladı. Konuyla ilgili olarak Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) yetkilileri ithalat tarafında yükün ve aracın en uygun şekilde konsolide edilmesi için tırların bekletilmesi nedeniyle taşıma sürelerinin 3-4 gün uzadığını belirtirken, ihracattan boş dönen TIR'ların oranının ise %70 seviyelerine ulaştığını kaydetti. Yetkililer, yaşananların rekabet güçlerini azalttığını belirtirken, ihracatın da bu durumdan kötü yönde etkilendiğini ifade etti. Açıklamalara göre Türkiye'ye getirilecek yük bulamayan nakliyeciler Avrupa ülkelerinde beklemek zorunda kalıyor ya da ihracat yükünü taşıyabilmek için zarar ederek yük almadan dönüyor.
- Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, üreticileri ve tüketicileri korumak adına hal yasası çıkarılacağını kaydetti. Pekcan, planlanan yasa ile birlikte ürünlerin ticaretini kayıt altına almaya ve zayıfları azaltmaya çalıştıklarını ifade etti. Her sene Türkiye'de üretilen yaş sebze ve meyvenin yaklaşık %30'unun zayı olduğunu belirten Pekcan, hallerin soğuk hava depoları, soğuk zincir ve ambalaj standardı konularında çalışmaların tamamlandığını kaydetti. Pekcan ayrıca, uygulamanın başlamasıyla birlikte hallerde et ve süt ürünleri, kanatlı hayvan, çiçek ve diğer gıda ürünlerinin de bulunacağını belirtti.
- Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 1 Kasım'da devreye girmesi planlan Ulaştırma Elektronik Takip ve Denetim Sistemi'nin (U-ETDS) uygulamaya giriş tarihi değişti. Bakanlık, taşımacıların Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 40/3-4'üncü maddesinde yer alan U-ETDS uygulamasına yönelik süre tanınması talebini onayladı. Mağduriyet yaratmaması adına uygulamanın yürürlüğe konması 2 Ocak 2019 tarihine kadar ertelendi.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: TÜİK, BDDK, Reuters, UND, UHDB

RAKAMLARLA TEKSTİL, HAZIR GIYIM VE DERİ SEKTÖRLERİ (EYLÜL 2018)

Üretim ve Tüketim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Dış Ticaret	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Tekstil			Tekstil		
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	-% 14,7	% 4,5	İhracat (milyon USD)	1.344	10.751
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 76,9	% 79,9	<i>yıllık % değişim</i>	% 11,8	% 5,8
Ciro Endeksi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	% 21,2	% 23,7	Hazır Giyim		
Hazır Giyim			İhracat (milyon USD)	981	9.767
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	-% 17,5	% 6,1	<i>yıllık % değişim</i>	% 14,9	% 4,3
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 81,0	% 80,0	Deri		
Ciro Endeksi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	% 16,9	% 26,4	İhracat (milyon USD)	94	999
Deri			<i>yıllık % değişim</i>	% 27,4	% 15,0
Sanayi Üretimi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	-% 27,6	% 1,0	Krediler		
Kapasite Kullanım Oranı ⁽³⁾	% 55,8	% 59,4	Tekstil ve Hazır Giyim		
Ciro Endeksi ⁽²⁾ (yıllık % değişim)	% 1,9	% 23,5	Yurt İçi Krediler (milyar TL)	88,3	-
Yıllık Üretici Enflasyonu⁽³⁾ (%)			<i>yıllık % değişim</i>	% 37,0	-
Tekstil	% 45,7	% 24,8	<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 4,2	-
Hazır Giyim	% 25,7	% 12,8	Takipteki Alacaklar Oranı	% 2,4	-
Deri	% 21,1	% 14,6	Deri		
			Yurt İçi Krediler (milyar TL)	4,2	-
			<i>yıllık % değişim</i>	% 20,4	-
			<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 0,2	-
			Takipteki Alacaklar Oranı	% 4,8	-

(1) Yılbaşından ilgili aya kadar olan zamanı kapsamaktadır.

(2) Ağustos 2018 verisidir.

(3) Ekim 2018 verisidir.

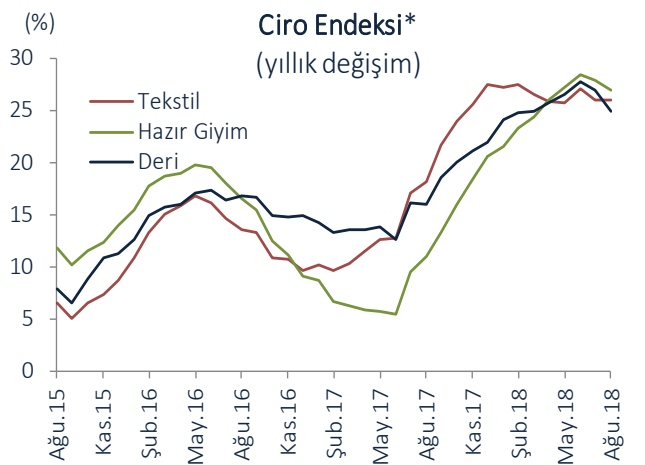
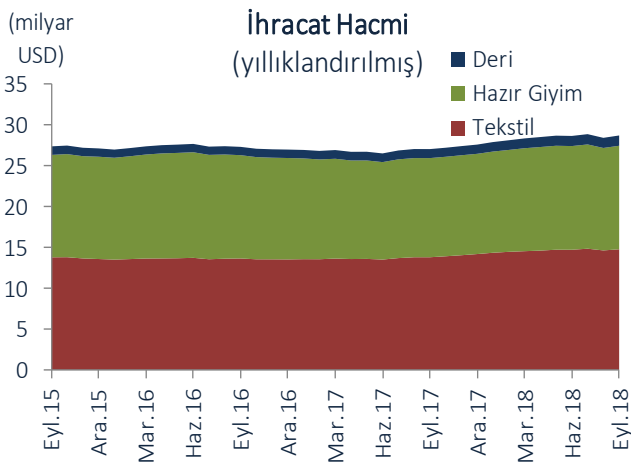
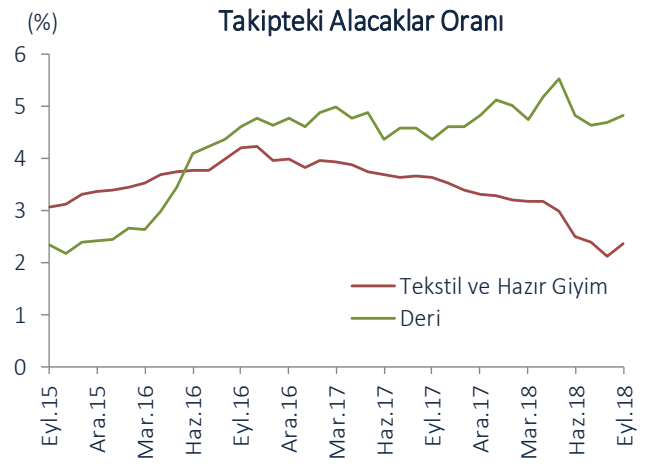
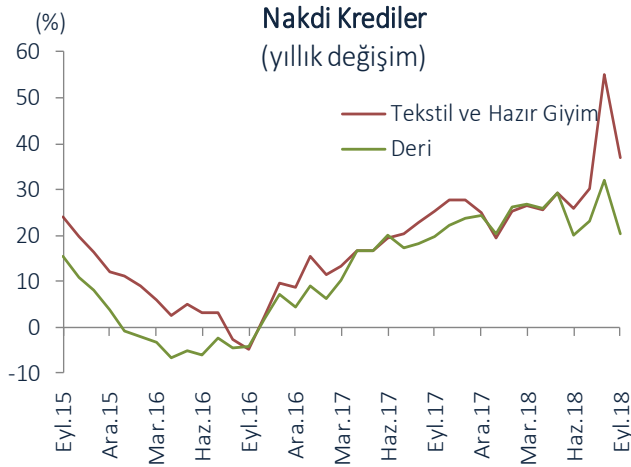
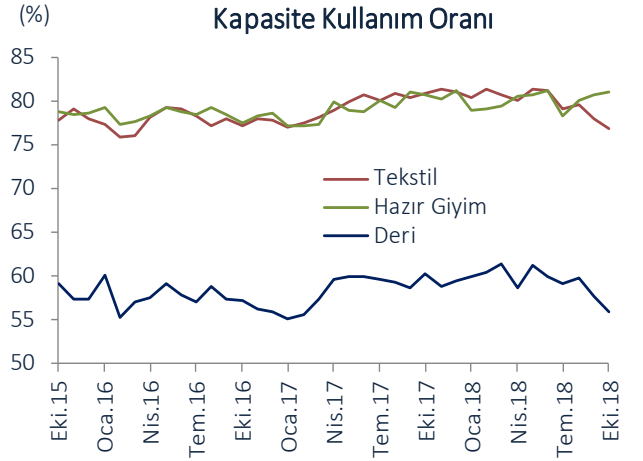
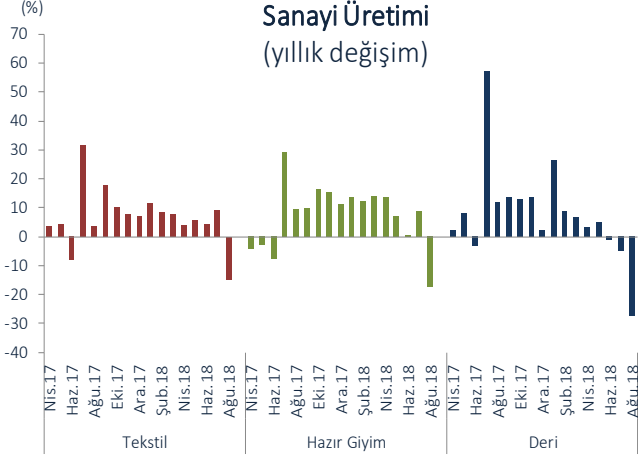
Not: Dış ticaret verileri ISIC Rev.3 sınıflamasına göre.

Kaynak: TÜİK, TCMB, BDDK

GÜNCEL GELİŞMELER

- Ağustos ayında oldukça hızlı yükselen döviz kurlarının üretim maliyetlerini artırmasının yanı sıra uzun bayram tatilinin etkisiyle tekstil, hazır giyim ve deri sektörlerinde üretim yıllık bazda önemli ölçüde geriledi. En büyük düşüş deri sektöründe yaşanırken, ciro endekslerinin artış hızında da aşağı yönlü hareket gözlemlendi. Ekim ayında deri sektöründe gerileyen kapasite kullanım oranı (KKO), sektördeki üretimin ilerleyen aylarda hız kesmeye devam edebileceğine işaret etti. Halen yüksek seviyelerde bulunmasına karşın, son dönemde tekstil sektörü KKO'sunda kaydedilen gerileme de, üretimin kısmen ivme kaybetmiş olabileceğini gösterdi.
- Uludağ Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği Başkanı Nüvit Gündemir, tekstil ve hazır giyim sektörüne yönelik yaptığı değerlendirmede yükselen ihracat ile birlikte kapasite artırımı yatırımlarının hızlandığını kaydetti. Gündemir, Uzakdoğu'da artan maliyetler nedeniyle pek çok ara malı üretiminin Türkiye'ye kaydırıldığını belirtti. Günümüzde hazır giyim sektöründe yakın tedarik ve otomasyona önem verildiğini ifade eden Gündemir, bu noktada Türkiye'nin özellikle Avrupa pazarı için ön plana çıktığını, sektörde faaliyet gösteren sanayicilerin hızlı tedarik için otomasyon yatırımına da yöneldiğini söyledi.
- Tutar bazında ihracat, deri sektöründe de güçlü bir görünüm sergiliyor. Ekim ayında Cumhuriyet tarihinin aylık bazda en yüksek ihracat rakamına ulaşıırken, gelecek dönemde iç pazarda beklenen daralma da dikkate alındığında, dış pazarlardaki olumlu performansın sürdürülebilirliği sektör açısından büyük önem taşıyor.
- Sektörde döviz kuru kaynaklı maliyet artışlarının etkisi, Ekim ayı enflasyon rakamlarında da izlendi. Bu dönemde tekstil sektöründe yıllık üretici fiyat enflasyonunun oldukça hızlı bir şekilde yükselerek %45,7'ye ulaştığı dikkat çekti. Üretici fiyatlarındaki hızlı yükselişin ilerleyen dönemde tüketici fiyatları üzerinde de baskı oluşturması ve iç talebi olumsuz etkilemesi bekleniyor.

SEKTÖRE BAKIŞ

(*) 12 aylık ortalamalar
Kaynak: TÜİK, TCMB, BDDK

RAKAMLARLA PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ (AĞUSTOS 2018)

Yurt İçi Pazar	Aylık ⁽¹⁾	Kümülatif ⁽²⁾	Talep	Aylık
Perakende Sektörü Satış Hacim Endeksi	%1,3	%5,8	Tüketici Güven Endeksi ⁽³⁾	57,3
Gıda	% 4,9	% 7,8	Perakende Ticaret Güven Endeksi ⁽³⁾	87,0
Gıda dışı (akaryakıt hariç)	-% 0,5	% 5,3	3 ay sonrası satış beklentisi	80,4
Elektronik Eşya ve Bilgisayar	-% 1,8	% 7,4	İstihdam	
Mobilya, Beyaz Eşya ve Diğer	-% 10,9	-% 3,1	Sigortalı Çalışan Sayısı (kişi)	1.330.581
Tekstil, Giyim ve Ayakkabı	% 1,6	% 8,4	Toplam İçindeki Pay	% 9,3
Eczacılık, Tıbbi Ürünler ve Kozmetik	% 20,5	% 12,5	Ortalama Günlük Ücret (TL)	77,7
Posta ve İnternet Yoluyla Ticaret	% 22,9	% 19,2	Sektör Sıralaması	79/88
AVM Endeksleri			Krediler⁽⁴⁾	
Ciro Endeksi	% 30,2	% 20,6	Yurt İçi Krediler (milyar TL)	95,3
Verimlilik Endeksi (ciro/m ²)			yıllık % değişim	% 11,7
İstanbul	% 39,4	% 24,7	Sektörel krediler içindeki pay (%)	% 4,5
Anadolu	% 22,5	% 17,0	Takipteki Alacaklar Oranı	% 3,8
Ziyaret Sayısı Endeksi	-% 1,9	% 0,0		

(1) Yıllık % değişim

(2) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

(3) Ekim 2018 verileridir. (4) Eylül 2018 verileridir.

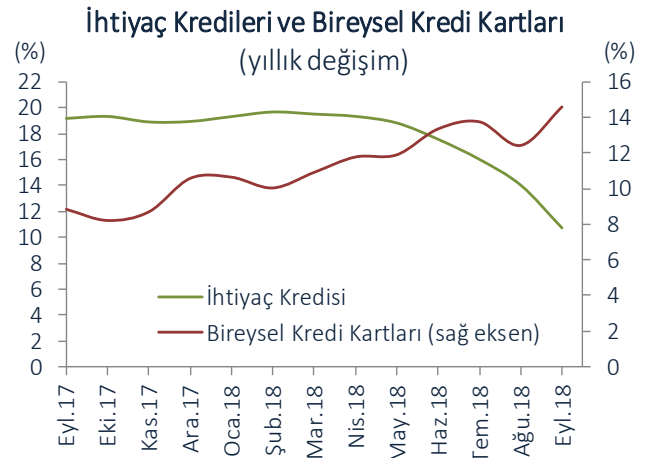
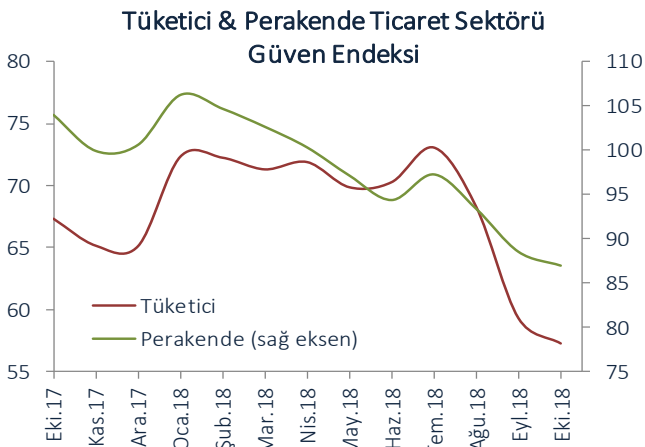
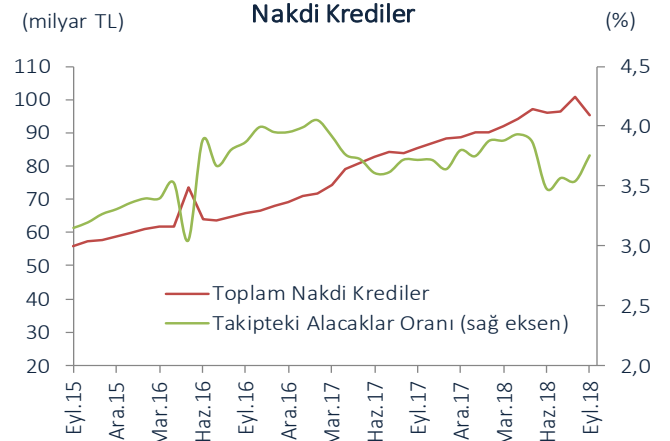
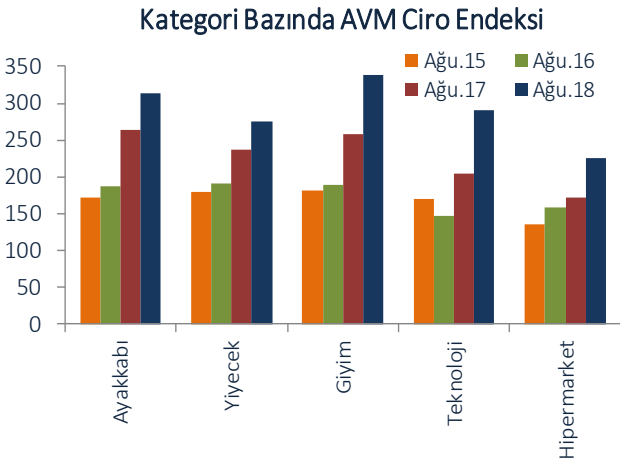
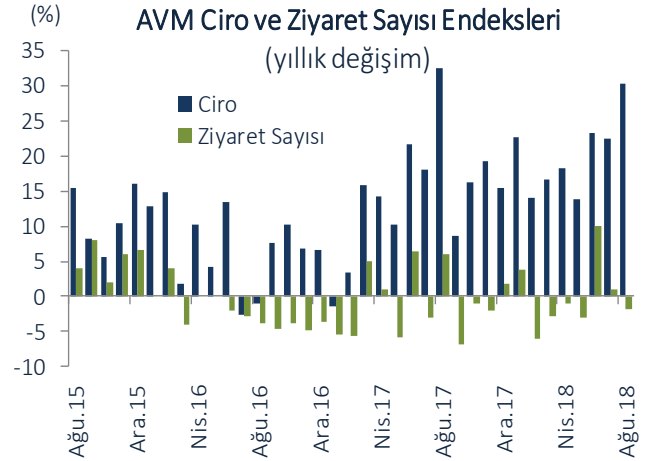
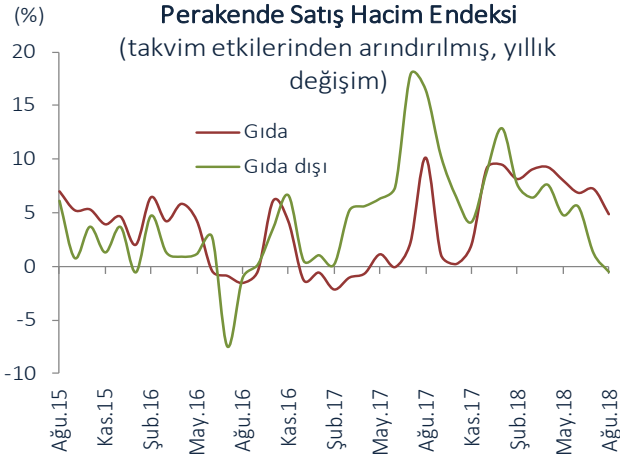
Not: Güven endeksleri 0-200 arasında değer alabilmekte, endeksin 100'den büyük olması iyimserliği, 100'den küçük olması ise kötümserliği göstermektedir.

Kaynak: AYD, BDDK, SGK, TÜİK

GÜNCEL GELİŞMELER

- Perakende satış hacim endeksindeki yıllık artış Ağustos'ta %1,3'e kadar geriledi. Bu dönemde gıda satış hacminde yıllık büyüme yavaşlarken, gıda dışı grupta satış hacmi son 2 yıldan bu yana ilk kez geriledi. Ağustos'ta elektronik eşya ve bilgisayarların satış hacmi bir yıldan uzun bir zaman sonra yıllık bazda gerilerken, tekstil, giyim ve ayakkabı satışlarında da ivme kaybı gözlemlendi. Öte yandan, yılın başından itibaren, önceki yıldan kaynaklanan düşük bazın da etkisiyle yüksek oranlı artışlar kaydeden eczacılık, tıbbi ürünler ve kozmetik ürünlerin satış hacmi güçlü görünümünü korudu.
- Gıda dışı grubun alt kalemlerinden mobilya ve beyaz eşya satışlarındaki yıllık daralma ise %11'e ulaştı. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 1 Kasım'dan itibaren geçerli olmak üzere yaptığı mobilyada KDV, beyaz eşyada ÖTV indirimlerinin etkisiyle satışların önümüzdeki aylarda bir miktar toparlanabileceği düşünülüyor.
- Ağustos ayında geçen yılın aynı dönemine göre AVM ziyaret sayısı endeksi %2 civarında gerilerken, ciro endeksi %30 yükseldi. Ciro endeksindeki yükseliş ağırlıklı olarak Kurban Bayramı'nın tüketim iştahı üzerindeki olumlu etkisi ile döviz kuru gelişmelerine bağlı olarak fiyatlarda kaydedilen yüksek oranlı artışlardan kaynaklandı. Kur kaynaklı fiyat etkisinin, teknoloji grubu başta olmak üzere ürün kategorileri bazında genele yayıldığı gözlemlendi. Bu dönemde ayrıca, yabancı ziyaretçiler ile yurt dışından gelen vatandaşların yüksek harcama eğiliminin genel olarak AVM cirolarını desteklediği izlendi.
- Mevsim etkilerinden arındırılmış perakende ticaret sektörü güven endeksi Ekim'de aylık bazda %1,8 azalarak 87'ye geriledi. Aynı dönemde tüketici güven endeksi de bir önceki aya göre %3,4'lük düşüşle 57,3 düzeyine indi. Her iki endeks de önümüzdeki dönemde yurt içi talep ve perakende satışların seyrine ilişkin zayıf bir tablo çizmeye devam etti. Ekim ayında %45 düzeyinde gerçekleşen yıllık yurt içi üretici enflasyonuna karşılık daralan iç talebin, perakende sektörünün kâr marjı üzerinde baskı oluşturmaya devam edeceği düşünülüyor.
- "Perakende Ticarete Uygulanacak İlke ve Kurallar Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 7.10.2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Ticaret Bakanlığı'nca yapılan düzenleme ile "perakende işletmeler ile tedarikçiler karşısında üreticilerin korunmasına, kaynakların verimli kullanılmasına ve israfın önlenmesine yönelik değişiklik yapıldığı" bildirildi. Bu kapsamda "tedarikçiler tarafından üreticiye birim miktar başına yapılacak ödemenin tarifedeki azami fiyatın %85'inden, büyük mağaza, zincir mağaza, bayi işletme ve özel yetkili işletmeler dışında kalan perakende işletmeler tarafından üreticiye birim miktar başına yapılacak ödemenin ise tarifedeki azami fiyatın %80'inden az olamayacağı" kararlaştırıldı. Ayrıca, büyük mağaza, zincir mağaza ve tedarikçilerce bir gün içinde üreticiden teslim alınan söz konusu malların en fazla %5'inin satılmadığı gerekçesiyle iade edilebileceği belirtildi.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: AYD, TÜİK, BDDK

RAKAMLARLA BEYAZ EŞYA SEKTÖRÜ (EYLÜL 2018)

Üretim	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	İç Talep	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Toplam Üretim (bin adet)	2.776	21.391	Yurt içi Satışlar (bin adet)	531	5.868
<i>yıllık % değişim</i>	% 12,4	-% 0,2	<i>yıllık % değişim</i>	-% 38,4	-% 15,4
Kapasite Kullanım Oranı ⁽²⁾	% 72,2	% 75,8	Yurt içi Ciro Endeksi ⁽³⁾ (yıllık % değişim)	% 20,1	% 23,2
Sigortalı Çalışan Sayısı ⁽³⁾ (kişi)	150.147	-	İthalat (bin adet)	56	620
<i>Toplam içindeki pay</i>	% 1,0	-	<i>yıllık % değişim</i>	-% 30,3	-% 34,1
Ortalama Günlük Ücret ⁽³⁾ (TL)	133,2	-	DTM Satın Alma Eğilimi ⁽²⁾⁽⁴⁾ (aylık % değişim)	-% 20,8	-
<i>Sektör sıralaması</i>	39/88	-	Konut Satışları (yıllık % değişim)	-% 9,2	-% 2,7
Krediler			Dış Talep		
Toplam Nakdi Krediler (milyar TL)	29,4	-	İhracat (bin adet)	2.249	15.731
<i>yıllık % değişim</i>	% 35,6	-	<i>yıllık % değişim</i>	% 22,6	% 5,9
<i>Sektörel krediler içindeki pay</i>	% 1,4	-	İhracat (milyon USD)	293	2.182
Takipteki Alacaklar Oranı	% 2,5	-	<i>yıllık % değişim</i>	% 27,2	% 10,5

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.

Kaynak: Datastream, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜİK, BDDK, SGK

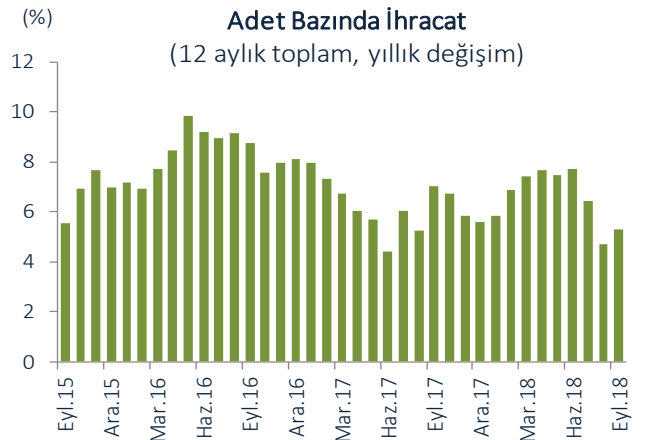
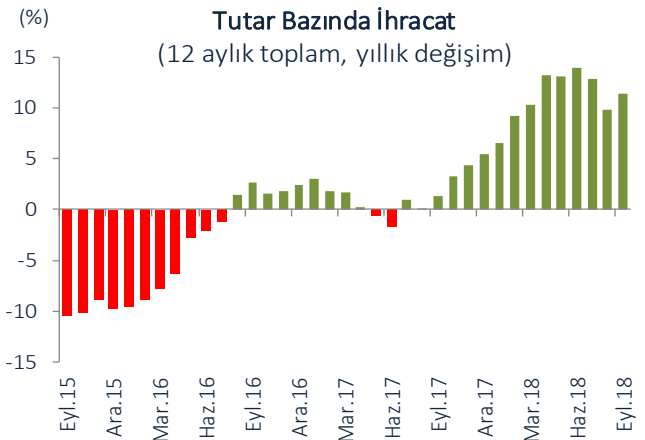
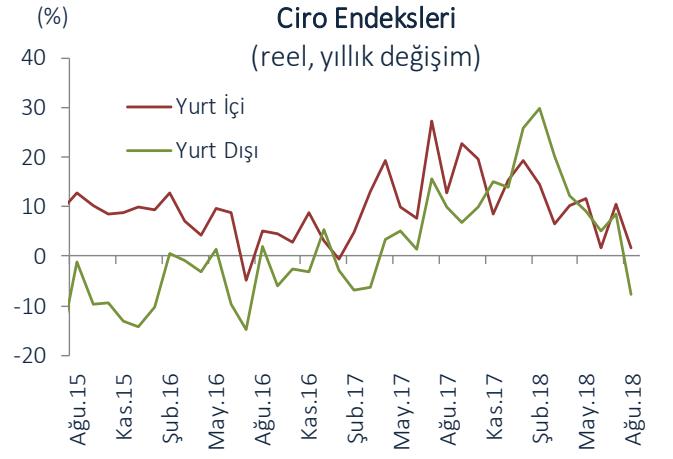
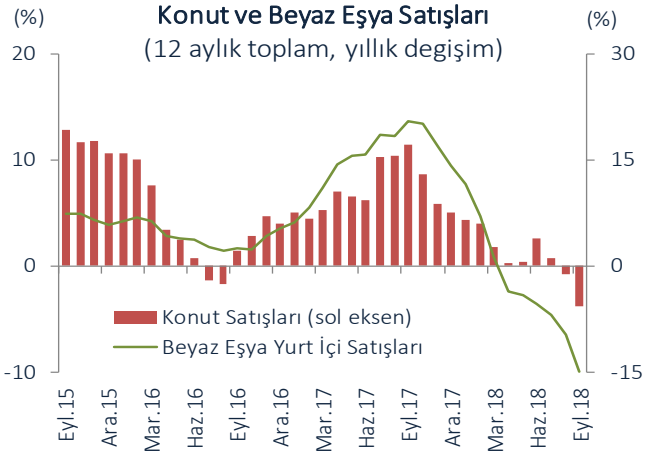
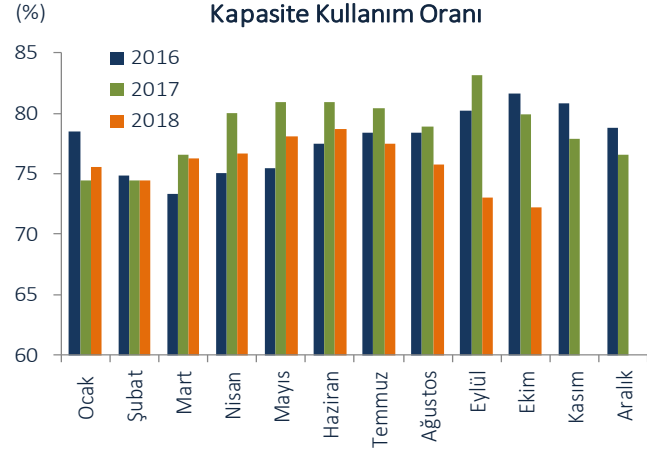
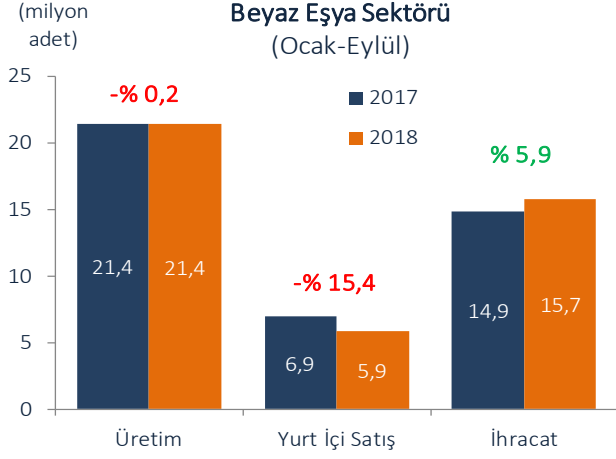
(2) Ekim 2018 verisidir. (3) Ağustos 2018 verisidir.

(4) Tüketici güven endeksinin alt kalemlerinden olan "mevcut dönemin dayanklı tüketim malı satın almak için uygunluğu"nu ifade etmektedir.

GÜNCEL GELİŞMELER

- Üretimini yaklaşık olarak %75'ini ihraç eden beyaz eşya sektöründe üretim 2018 yılının ilk 9 ayında önemli ölçüde daralan iç pazara rağmen yatay seyretti. Bu dönemde adet bazında ihracatın %6'ya yakın oranda yükselmesi bu durumda etkili oldu. Döviz kurlarında yaşanan yukarı yönlü hareket sektörün tutar bazında ihracatının daha yüksek oranda artmasına neden olurken, sektörün maliyetlerinin son dönemde önemli ölçüde yükselmesi tutar bazında ihracat artışını bir miktar sınırladı. Euro Alanı'na gerçekleştirilen ihracatın toplam içindeki payı %70'in üzerinde seyrettiğinden, gerek Türkiye-AB ilişkileri gerekse Euro Alanı'ndaki ekonomik aktivite sektörün ihracat performansında etkili oluyor. 2019 yılında yurt içi pazarda daralmanın hız kaybetmekle birlikte süreceği tahmin edilirken, sektörün ihracat performansının Euro Alanı'nda hız kaybeden ekonomik aktivite paralelinde bir miktar bozulacağı öngörülüyor.
- Beyaz eşya satışlarını önemli ölçüde etkileyen konut satışlarında son dönemde gerileme eğilimi görülüyor. Arz-talep yapısındaki dengesizlik nedeniyle kısa vadede toparlanması beklenmeyen konut satışlarının beyaz eşya talebi üzerindeki aşağı yönlü baskıyı sürdürmesi bekleniyor.
- Beyaz eşya sektöründe üretim maliyetinin %17'sini oluşturan yassı çelikte 20 Eylül ve 1 Ekim tarihlerinde kararlaştırılan geçici koruma önlemleri kapsamında belirlenen kotaların dolmasıyla önümüzdeki dönemde fiyatların artabileceği ifade ediliyor. Uygulamayla birlikte mevcut durumda yüksek seyreden üretici fiyatlarının daha da yükselebileceği, kur artışından kaynaklanan fiyat avantajının kısa vadede kaybedilebileceği değerlendiriliyor. Eylül ve Ekim aylarında yapılan düzenlemelerle yassı çelikte mevcut durumda %9-%15 seviyesinde uygulanan gümrük vergisine, belirlenen kotanın aşılması durumunda %25'lik ek gümrük vergisi uygulanması kararlaştırılmıştı.
- Son dönemde TL'de yaşanan değer kaybı ile birlikte artan maliyetler ve tüketici fiyatlama davranışlarındaki bozulma nedeniyle beyaz eşya ürünlerinin fiyatlarında yüksek artışlar görüldü. Ekim ayında yıllık bazda buzdolabında fiyat artışı %51 düzeyinde gerçekleşirken, çamaşır makinası fiyatı %73, bulaşık makinası fiyatı %58 ve fırın fiyatı %91 oranlarında arttı. Bu artışların bir miktar önüne geçmek ve iç talebi canlandırmak adına beyaz eşya ürünlerine uygulanan %6,7 oranındaki özel tüketim vergisi (ÖTV) 2018 yılsonuna kadar %0'a indirildi. ÖTV indiriminin doğrudan fiyatlara yansıtılması durumunda buzdolabı, çamaşır makinası, bulaşık makinası ve fırın fiyatlarındaki artış oranlarının sırasıyla 9,5; 10,9, 9,9 ve 12,0 yüzde puan gerileyeceği hesaplanıyor. Ancak, geçen yıl yapılan benzer düzenlemede fiyatlardaki gerileme ÖTV indiriminin öngördüğünün yaklaşık yarısı düzeyinde gerçekleştiğinden fiyatlardaki aşağı yönlü hareketin nispeten sınırlı kalacağını tahmin ediyoruz.

SEKTÖRE BAKIŞ

Kaynak: Datastream, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜİK, TCMB

RAKAMLARLA TURİZM SEKTÖRÜ (EYLÜL 2018)

Gelen Ziyaretçi	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾	Yolcu Taşımacılığı	Aylık	Kümülatif ⁽¹⁾
Yabancı Ziyaretçi (bin adet)	4.793	31.816	Dış Hatlar Uçak Trafiği (bin adet)	68,0	505,4
yıllık % değişim	% 17,6	% 22,1	yıllık % değişim	% 11,1	% 10,5
İlk 3 Milliyetin Payı (%)			Dış Hatlar Yolcu Trafiği (milyon kişi)	10,9	76,4
Rusya	% 19,5	% 16,1	yıllık % değişim	% 13,7	% 17,2
Almanya	% 12,3	% 11,2	İç Hatlar Uçak Trafiği (bin adet)	79,8	690,8
İngiltere	% 6,6	% 6,0	yıllık % değişim	-% 7,2	% 0,3
İllerin Payı (%)			İç Hatlar Yolcu Trafiği (milyon kişi)	9,9	87,4
Antalya	% 39,6	% 33,5	yıllık % değişim	-% 3,3	% 7,2
İstanbul	% 25,8	% 31,8	Konaklama		
Muğla	% 9,6	% 7,7	Otel Doluluk Oranları (%)	% 70,8	% 66,8
Gelir-Gider⁽²⁾			yıllık değişim (puan)	0,6	7,0
Turizm Geliri (milyon USD)	4.145	16.134	Ortalama Oda Fiyatları (USD)	88,5	85,7
yıllık % değişim	% 11,9	% 22,4	yıllık % değişim	-% 1,8	% 9,8
Turizm Gideri (milyon USD)	452	3.151	İstihdam⁽²⁾		
yıllık % değişim	-% 4,0	% 10,6	İş yeri Sayısı	19.529	-
Krediler			Toplam içindeki Pay	% 1,1	-
Toplam Nakdi Krediler (milyar TL)	83,4	-	Sigortalı Çalışan Sayısı (kişi)	388.961	-
yıllık % değişim	% 36,0	-	Toplam içindeki Pay	% 2,7	-
Sektörel krediler içindeki pay	% 4,0	-	Ortalama Günlük Ücret (TL)	106,3	-
Takipteki Alacaklar Oranı (%)	% 4,2	-	Sektör Sıralaması	65/88	-

(1) Yılbaşından ilgili ay sonuna kadar olan zamanı kapsamaktadır.
(2) Ağustos 2018 verisidir.

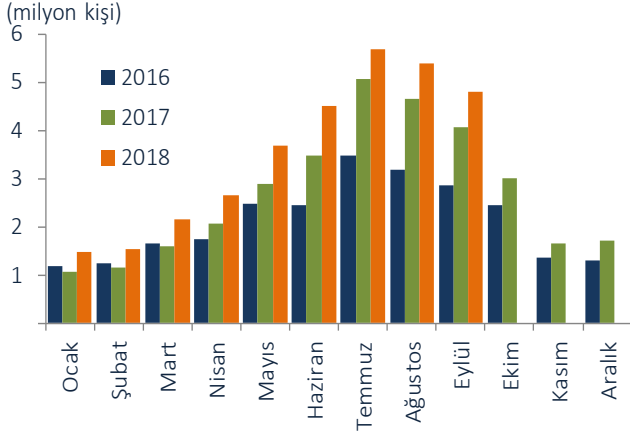
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, TCMB, SGK, BDDK, DHMİ, TÜROB

GÜNCEL GELİŞMELER

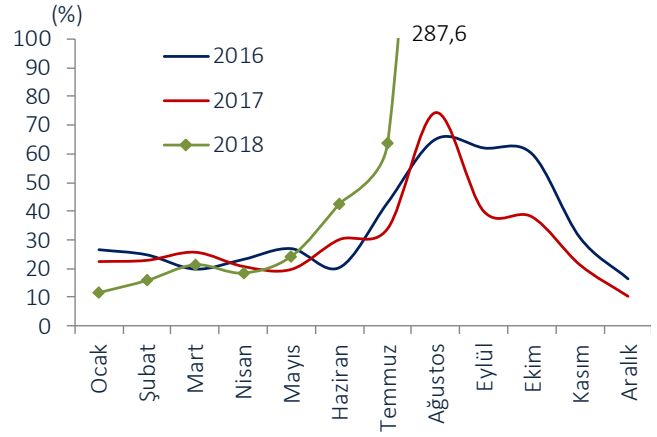
- Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre, Ocak-Eylül 2018 döneminde Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısı geçen yılın aynı dönemine göre %22 artış kaydetti. Ekonomik aktivitedeki yavaşlama nedeniyle ithalatta gözlenen gerileme paralelinde dış ticaret açığının daralması, Ağustos ayında net seyahat gelirlerinin dış ticaret açığının yaklaşık üç katına çıkmasını sağladı.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çin, Hindistan, Japonya ve Güney Kore'yi içeren Uzak Doğu'yla ilgili turizm planlarını harekete geçirmeye hazırlanıyor. Bakanlık 1 milyon Çinli turist sayısına ulaşmayı hedeflerken, 22 Ekim itibarıyla İstanbul'da, Çin'in Anhui Eyaleti ile Yunus Emre Enstitüsü arasında yapılan işbirliği anlaşmasıyla Çinli turistlere yönelik turizm tanıtım çalışmaları resmen başladı.
- Türkiye Otelciler Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Osman Ayık, turizmde 2019'a yönelik erken rezervasyon beklentileriyle ilgili açıklamalarda bulundu. Ayık, erken rezervasyon sayısının yılın son iki ayında yapılacaklarla birlikte 2018 yılı genelinde 5 milyonun çok üzerinde gerçekleşeceğini düşündüklerini belirtti. Yabancı ziyaretçi sayısında kaydedilen hızlı yükselişin yanı sıra bu yılın iç pazar açısından da iyi geçtiğini ifade eden Ayık, iç pazardaki hedeflerinin 10 milyon kişi olduğunu ve bu hedefe önümüzdeki yıllarda ulaşmayı umduklarını belirtti.
- Vergi ödemediği ve haksız rekabet yarattığı gerekçesiyle Türkiye'deki faaliyetleri İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından durdurulan booking.com'un bu karara yönelik itirazları bir kez daha reddedildi. Hollanda menşeli internet sitesi, Türkiye'deki otellerin pazarlanmasına aracılık faaliyetlerinde bulunuyordu. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, geçtiğimiz yıl booking.com'a yönelik dava açmış, bu doğrultuda sitenin faaliyetleri dondurulmuştu. Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy konuyla ilgili açıklamasında booking.com'un vergilerini ödediği takdirde ülkede yeniden aktif olabileceğini belirtti.
- 24.10.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgeli işletmelere verilen elektrik enerjisi desteği sona erdirildi. Söz konusu destek, 2013/5625 sayılı Bakanlar Kurulu kararı gereğince 6 Temmuz 2013 tarihinden bu yana veriliyordu. Uygulama ile gerekli şartları karşılayarak Turizm ve Kültür Bakanlığı'ndan Yeşil Yıldız Belgesi almaya hak kazanan konaklama tesislerinin elektrik tüketim bedelleri için, buldukları ildeki mesken ve sanayi abonelerine uygulanan tarifelerden en düşüğü ile kendi abone gruplarına uygulanan tarife arasındaki fark kamu tarafından karşılanıyordu.
- 18.10.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan tebliğe göre, Eylül ayında 10 turizm şirketine teşvik ve döviz kazandırıcı işlemler kapsamında 76,4 milyon dolarlık vergi, resim ve harç istisnası getirildi. En büyük istisnayı 40 milyon dolarla Türk Hava Yolları A.Ş. aldı.

SEKTÖRE BAKIŞ

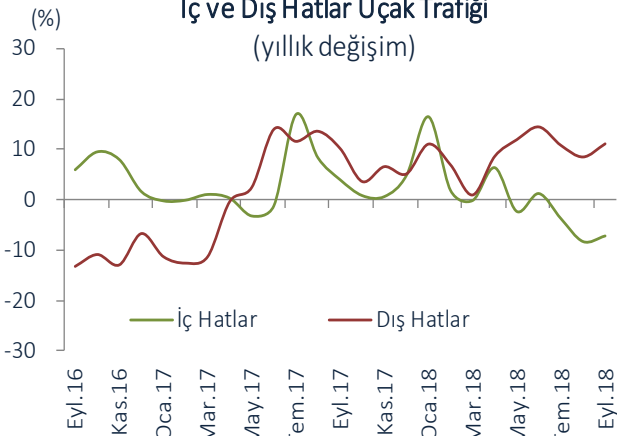
Gelen Yabancı Ziyaretçi Sayısı

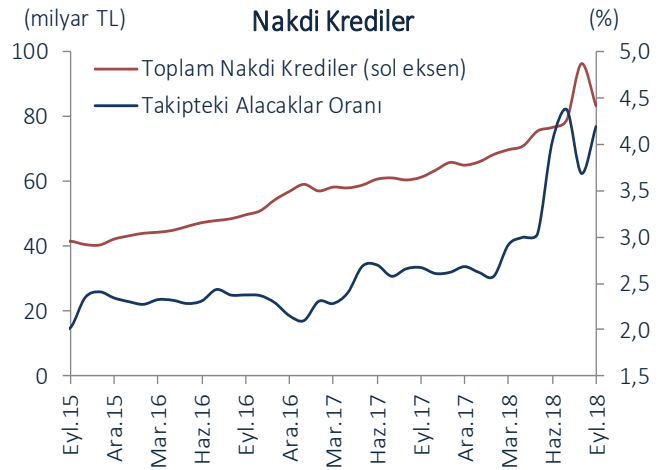
Net Seyahat Gelirleri/Dış Ticaret Açığı

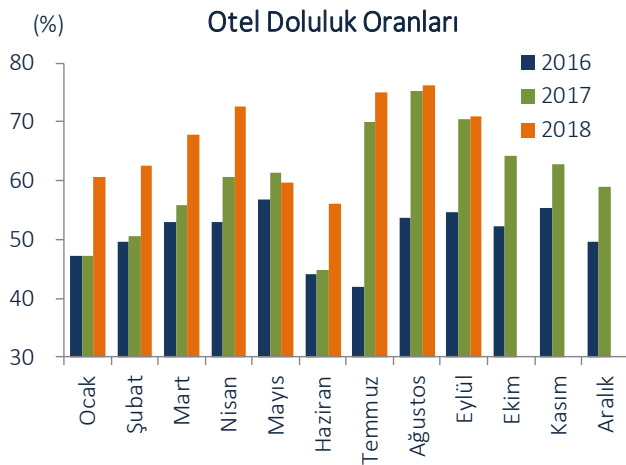
İç ve Dış Hatlar Uçak Trafiği (yıllık değişim)

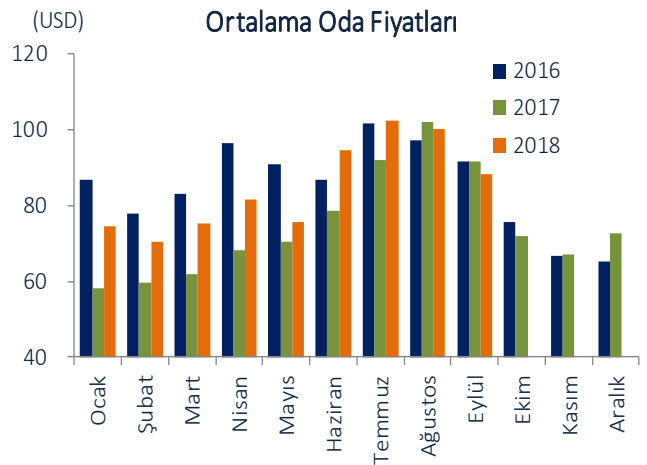
Nakdi Krediler

Otel Doluluk Oranları

Ortalama Oda Fiyatları

Kaynak: TÜROB, BDDK, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TCMB, DHMI

Türkiye İş Bankası A.Ş. - İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem - Başekonomist

izlem.erdem@isbank.com.tr

Ahmet Aşarkaya - Uzman

ahmet.asarkaya@isbank.com.tr

Alper Gürler - Birim Müdürü

alper.gurler@isbank.com.tr

Aslı Şat Sezgin - Uzman

asli.sat@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya - Müdür Yrd.

dilek.kaya@isbank.com.tr

Bora Çevik - Uzman

bora.cevik@isbank.com.tr

Batuhan Atman - Uzman Yrd.

batuhan.atman@isbank.com.tr

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.